

FN'S KONVENTION OM

RETTIGHEDER FOR PERSONER MED HANDICAP

- LETLÆSELIG UDGAVE

Kolofon

Titel: FN's konvention om rettigheder for personer med handicap – Letlæselig udgave.

3. oplag: 1000

ISBN 978-87-970915-0-0

Udgivet af Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq, 2023

Tekst bearbejdning: Anja Hynne Nielsen

Med inspiration fra Socialministeriets udgivelse
"FN's konvention om rettigheder for personer med handicap – på let dansk"

Oversætter: Per Kunuk Lyng

Grafik: irisager.gl

Tryk: N Offset

Vi tilstræber, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger for eksempel store typer, korte linjer, få orddelinger, løs bagkant og stærke kontraster.

Udarbejdet med støtte fra NunaFonden og udgivet med støtte fra Institut for Menneskerettigheder

Tak til:

NunaFonden for at muliggøre udgivelsen

Institut for Menneskerettigheder for råd og vejledning
samt midler til genudgivelse

Carl Christian Olsen

NunaFonden

INDHOLD

Kære Læser	6
Ordlister	8
Om FN og FN's konventioner	9
FN's konvention om rettigheder for personer med handicap	11
1. Målet med konventionen	12
2. Ordnes betydning	13
3. De grundlæggende holdninger	14
4. Hvad Grønland har pligt til at gøre	15
5. Alle har ret til at blive behandlet lige	16
6. Kvinder med handicap	17
7. Børn med handicap	17
8. Oplysning	18
9. Tilgængelighed	19
10. Alle har ret til at leve	20
11. Alle skal hjælpes under krig og katastrofer	21
12. Alle er lige for loven	22
13. Alle skal have adgang til domstolene	23
14. Alle har ret til frihed og personlig sikkerhed	24

15. Alle har ret til at blive beskyttet mod tortur	24
16. Alle har ret til at blive beskyttet mod vold og misbrug	25
17. Alle har ret til at være sig selv	26
18. Alle har ret til at færdes frit	26
19. Alle har ret til at leve et selvstændigt liv og til at være en del af samfundet	27
20. Alle har ret til at kunne komme rundt	28
21. Alle har ytringsfrihed og ret til at have adgang til information	29
22. Alle har ret til privatliv	29
23. Alle har ret til en familie og et hjem	30
24. Alle har ret til uddannelse	31
25. Alle har ret til sundhed	32
26. Alle har ret til hjælp til at klare sig selv	33
27. Alle har ret til et arbejde	34
28. Alle har ret til et trygt liv og en tilstrækkelig levestandard	35
29. Alle har ret til at være med i politik	36
30. Alle har ret til at være med i idræt, kultur- og fritidslivet	37
Artikel 31 til 50	38

Kære Læser

FN's Handicapkonventionen vedrører os alle. Nedsat funktionsevne er ikke kun forbeholdt et særligt mindretal. En ud af fem i Grønland har et handicap. Endnu flere er pårørende. Og vi oplever næsten alle perioder i livet med nedsat funktionsevne.

Ifølge FN opstår et handicap i mødet mellem personer med funktionsnedsættelse og barrierer i samfundet. Målet med Handicapkonvention er at tilintetgøre disse barrierer. Grønland ratificerede i 2012 FN's Handicapkonvention. Det betyder, at Grønland har forpligtet sig til at indrette sin lovgivning og administration i overensstemmelse med konventionens krav.

Personer med handicap er først og fremmest mennesker – og forskellige som alle andre. Personer med handicap er en stor og meget sammensat gruppe. Den omfatter mennesker med fysiske, psykiske, sensoriske og intellektuelle handicap. Handicap medfører ofte ulige muligheder i samfundet. Det medfører ofte udelukkelse af fællesskaber – og ensomhed.

Konventionen pålægger Grønland at sikre, at personer med handicap har samme muligheder som andre, for eksempel i forhold til uddannelse, bolig og beskæftigelse. Så mennesker med handicap og deres pårørende ligestilles med naboer, kolleger og kærestes. Lever et aktivt og selvstændigt liv. Besøger venner og familie, rejser, læser eller lytter til nyheder på mobilen og deltager aktivt i samfundet. Handicapkonventionen er et vigtigt redskab for dig. Den fortæller dig om dine og dine pårørendes rettigheder.

Den fastslår, at menneskerettighederne og de fundamentale frihedsrettigheder selvfølgelig også gælder for personer med handicap. Den skal fremme respekten for og værdigheden hos personer med handicap.

Handicapkonventionen er rammen for Tilioqs arbejde. Handicapkonventionen er en del af grundlaget for Naalakkersuisuts indsatser på handicapområdet. Den har betydning for kommunernes arbejde på handicapområdet. Og den skal sikre en fortsat udvikling af området med henblik på fuld opnåelse af de rettigheder, der er fastsat i konventionen.

Konventionen er vigtig for dig. For selv om mennesker med handicap ifølge konventionen har samme rettigheder som alle andre mennesker – så skal der i virkelighedens verden tit kæmpes mere for at sikre dem. Som pårørende har jeg selv måtte kæmpe for rettigheder, som eller stod sort på hvidt. Sådan burde det ikke være. Konventionen kan hjælpe os i denne kamp. Den er et redskab til at skabe bedre lovgivning og sikre bedre vilkår for mennesker med handicap – noget der vil komme os alle til gode.

Det er håbet, at denne udgivelse af konventionen kan skabe grundlaget for en vidensbaseret offentlig debat med afsæt i FN's Handicapkonvention, Verdensmålene og Leave No One Behind-agendaen. Sammen kan vi skabe ændringer.

Jeg håber, at du som læser vil få en større viden om dine, mine og vores rettigheder. Husk, at du som borger har flere rettigheder end dem, der står i handicapkonventionen.

På Tilioqs hjemmeside kan man læse mere om lovgivning og rettigheder i Grønland, ligesom man kan henvende sig telefonisk for rådgivning til Tilioq. Læs mere på Tilioq.gl hvor du også kan finde kontaktoplysninger.

Rigtig god læsning og debat.

Anja Hynne Nielsen
Handicaptalsmand

Ordliste

Nogle ord bliver brugt meget i konventionen. Her kan du se, hvad de betyder:

Rettighed:	En rettighed betyder at have ret til noget. Man bruger tit ordet rettigheder, når man taler om forholdet mellem en stat og de mennesker, der lever i staten. Her har borgerne blandt andet en række rettigheder, der skal beskytte dem mod overgreb fra staten og fra andre borgere.
Tilgængelighed:	Hvis noget er tilgængeligt, betyder det, at det er let at få adgang til for alle – også for personer med handicap. Hvis en bygning er tilgængelig, betyder det for eksempel, at den er let at komme ind i. Hvis en hjemmeside er tilgængelig, betyder det for eksempel, at den kan læse tekst op, for personer som ikke kan se.
Offentlige myndigheder:	Offentlige myndigheder er for eksempel en kommune, politiet eller domstolen.
Diskrimination:	Diskrimination på grund af handicap er, hvis en person bliver begrænset eller udelukket fra at være med i samfundet på grund af et handicap.
Grønland:	I denne tekst betyder Grønland alle offentlige myndigheder i Grønland. Det er blandt andet kommunerne, domstolen og sundhedsvæsenet.

Om FN og FN's konventioner

Dette er en kortere udgave af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. Den er skrevet på let grønlandsk og dansk. Kun det vigtigste i konventionen er taget med. Først kan du læse en forklaring på, hvad en FN-konvention er. Derefter kan du læse selve konventionen.

FN og FN-konventioner

FN betyder Forenede Nationer. Det er en forening, hvor alle lande kan være med.

FN arbejder for, at alle mennesker i verden har muligheden for at leve et godt liv.

En af de måder de arbejder på, er ved at lave aftaler om, at mennesker har rettigheder.

En FN-konvention er en aftale om, at en gruppe personer har rettigheder. Først skal den vedtages i FN. Derefter kan et land vælge at vedtage den. Hvis et land vedtager en konvention, betyder det, at landet skal gøre, som der står i konventionen.

Handicapkonventionen er en FN-konvention. Det betyder, at det er en aftale om, at personer med handicap har rettigheder.

Formålet med handicapkonventionen

I 2006 vedtog FN konventionen om rettigheder for personer med handicap. Her kaldes den handicapkonventionen eller konventionen. Handicapkonventionen siger, at personer med handicap skal have lige muligheder i livet, og at de skal have de samme rettigheder som alle andre mennesker.

Grønland har vedtaget handicapkonventionen. Det betyder, at Grønland skal gøre, som der står i handicapkonventionen. Grønland skal sørge for, at personer med handicap har de rettigheder, som handicapkonventionen siger, de skal have.

Handicapkonventionen består af en indledning og 50 afsnit. I en konvention hedder et afsnit en artikel. Det vil de også hedde her. Konventionens indledning fortæller om nogle af de rettigheder, som landene i FN allerede har lavet aftaler om. Indledningen fortæller også, hvorfor FN mener, at der er brug for en handicapkonvention – en konvention, som kun handler om personer med handicap.

I artikel 1-3 kan du læse om de overordnede formål med konventionen.

I artikel 4-30 kan du læse om de enkelte rettigheder handicapkonventionen fastsætter og hvad Grønland skal gøre for at sørge for, at personer med handicaps rettigheder bliver overholdt. Du kan også læse, hvad Grønland helt konkret skal gøre for at sikre, at de bliver til virkelighed for alle.

Artikel 31-50 handler om, hvordan landene skal samarbejde om handicapkonventionen. Den handler også om, hvordan FN holder øje med, at landene overholder konventionen.

En gang imellem vil der være små bokse, som forklarer lidt om handicapkonventionen. Det er ikke noget, som er med i konventionen. Det er noget, vi har sat ind for at komme med helt konkrete eksempler på, hvad handicapkonventionen betyder.

FN har lavet et tillæg til konventionen. Det handler om muligheden for, at mennesker med handicap og andre borgere kan klage til FN's Handicapkomite over eventuelle krænkelse af konventionen, når sagen er endeligt afgjort nationalt. Men Grønland har valgt, at tillægsprotokollen til handicapkonventionen ikke skal gælde i Grønland.

Hvad kan handicapkonventionen bruges til?

Det er ikke nye rettigheder, som står i konventionen, det er rettigheder, alle mennesker har. Handicapkonventionen er lavet for at sørge for, at personer med handicap har de samme rettigheder som alle andre. Der er mange personer med handicap, som oplever at blive diskrimineret.

Når et land har vedtaget en konvention, skal landet gøre, som der står i konventionen. Det betyder, at Grønland skal gøre, som der står i konventionen. Hvis du eller en du kender oplever, at de rettigheder, som står i konventionen, ikke bliver overholdt, så skal Grønland prøve at ændre på det.

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

-på let dansk

Indledning til konventionen

FN har vedtaget en erklæring om menneskerettigheder og en række konventioner med rettigheder inden for særlige områder.

De lande, som er medlem af FN, er enige om, at menneskerettighederne også gælder for personer med handicap.

Landene er bekymrede over, at personer med handicap stadig møder forhindringer i samfundet, som gør, at de ikke kan være med på lige fod med andre mennesker. Landene er også bekymrede over, at personer med handicaps menneskerettigheder ikke bliver respekteret.

Landene mener, at alle mennesker er værdifulde. Landene er bekymrede over, at mange personer med handicap bliver diskrimineret på grund af deres handicap.

Mange personer med handicap lever i fattigdom. Specielt kvinder og børn med handicap er i større risiko for at opleve vold og overgreb. Det er landene bekymrede over.

Alle mennesker er noget værd. Landene mener, at personer med handicap kan bidrage med meget til samfundet. Derfor mener landene, at man skal gøre noget for at sikre personer med handicaps rettigheder og for at sørge for, at de får et liv på lige fod med alle andre mennesker.

Landene er sikre på, at konventionen om rettigheder for personer med handicap kan være med til at sørge for, at personer med handicap får bedre levevilkår i fremtiden. Konventionen kan også være med til at fjerne forhindringer og sørge for, at personer med handicap kan være med i samfundet på lige fod med alle andre.

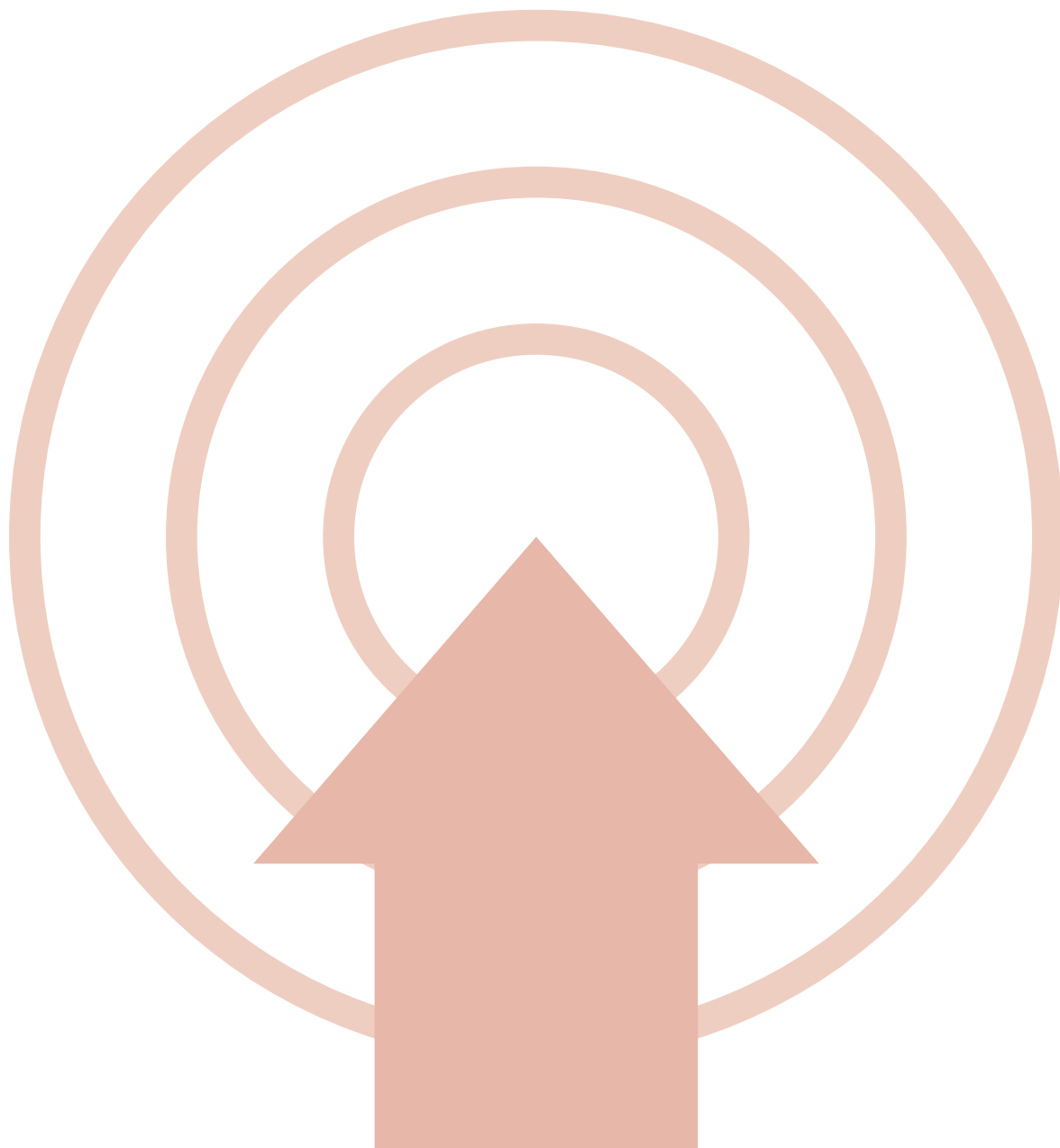
Artikel 1

Målet med konventionen

Målet med handicapkonventionen er at sikre, at personer med handicap har de samme rettigheder som alle andre. Fordi menneskerettighederne gælder for alle mennesker.

Og personer med handicap har krav på, at man viser dem respekt som mennesker.

Handicapkonventionen omfatter alle personer med handicap, der har svært ved at være med i samfundet på samme måde som andre.

Artikel 2

Ordnes betydning

Nogle ord er meget brugt i handicapkonventionen. Her kan du læse, hvad nogle af ordene betyder:

Kommunikation

Kommunikation betyder alle de måder, man kan få kontakt og forstå hinanden på. Det kan være sprog og alle former for skrift. Det kan for eksempel være at få noget læst højt af en computer eller at skrive punktskrift. Punktskrift er et skriftsprog, som blinde kan bruge til at læse.

Sprog

Sprog betyder for eksempel talesprog og tegnsprog. Sprog betyder også andre måder at tale sammen på – som ved at bruge tegninger eller billeder.

Diskrimination

Diskrimination på grund af handicap er, hvis en person bliver begrænset eller udelukket fra at være med i samfundet på grund af et handicap.

Det er for eksempel diskrimination, hvis personer med handicap ikke har de samme rettigheder som alle andre.

Grønland skal sikre, at alle personer med handicap kan være en del af samfundet. Det er diskrimination, hvis samfundet ikke arbejder for, at alle kan være med.

Artikel 3

De grundlæggende holdninger

Handicapkonventionen bygger på følgende holdninger:

- Alle mennesker er noget værd.
- Alle mennesker har ret til at bestemme over deres eget liv.
- Alle mennesker har ret til at leve uden at blive diskrimineret.
- Samfundet skal indrettes, så personer med handicap kan være med på samme måde som alle andre.
- Mennesker er forskellige. At have et handicap er en af de mange forskelle, der er mellem mennesker. Men alle har ret til at blive accepteret og respekteret for den person, de er.
- Alle har ret til lige muligheder for at deltage i samfundet.
- Samfundet skal være tilgængeligt for alle.
- Kvinder og mænd er lige meget værd og skal være ligestillet
- Børn med handicap skal have mulighed for at udvikle sig som personer og for at lære og blive dygtigere.

Artikel 4

Hvad Grønland har pligt til at gøre

Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan nyde alle menneskerettigheder og frihedsrettigheder, og at personer med handicap ikke bliver diskrimineret på grund af et handicap.

Det betyder for eksempel, at:

Grønland skal vedtage love, der sikrer, at rettighederne i handicapkonventionen bliver overholdt. Og at Grønland skal ændre eller afskaffe love, regler og normer, som diskriminerer personer med handicap.

Grønland skal sørge for, at personer med handicaps menneskerettigheder bliver overholdt på alle områder.

Grønland ikke må gøre noget, der er imod det, som står i handicapkonventionen. Grønland skal også sørge for, at alle offentlige myndigheder og institutioner overholder det, som står i handicapkonventionen.

Grønland skal arbejde for, at alle personer, organisationer og virksomheder i landet ikke diskriminerer personer med handicap.

Grønland skal sørge for, at der bliver forsket i nye hjælpemidler til personer med handicap, så de kan leve et aktivt liv.

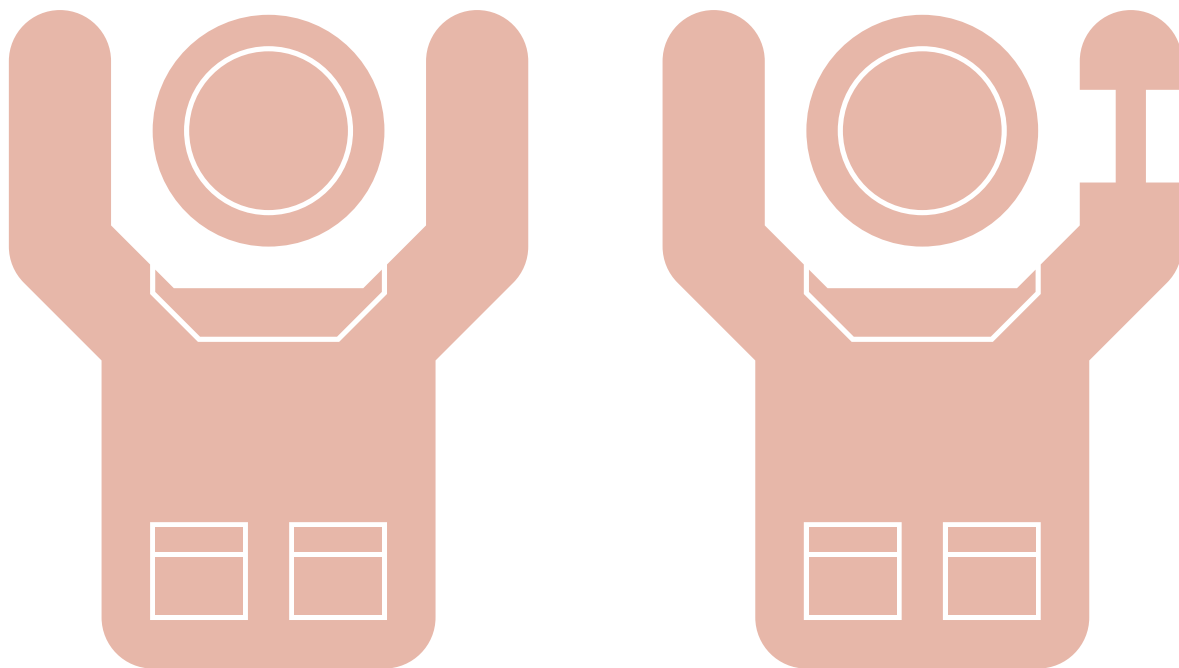
Grønland skal sørge for, at personer med handicap har mulighed for at kende til alle de hjælpemidler, der findes.

Grønland skal sørge for at oplyse alle, der arbejder med personer med handicap om handicapkonventionen, så personalet gør, som der står i konventionen.

Grønland skal gøre så meget som muligt for, at rettighederne i handicapkonventionen bliver til virkelighed. De økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder kan ikke virkeliggøres på én gang, men Grønland skal sørge for, at der hele tiden er fremgang.

Når Grønland laver nye love og regler, der handler om personer med handicap, skal personer med handicaps meninger om lovene lyttes til. Det skal Grønland gøre ved at samarbejde med landets handicaporganisationer.

Grønland må gerne gøre mere end det, som står i handicapkonventionen. Det betyder, at Grønland godt må gøre tingene endnu bedre for personer med handicap end det, som konventionen siger.

Artikel 5

Alle har ret til at blive behandlet lige

Alle mennesker er lige. Grønlands love skal give alle de samme rettigheder og den samme beskyttelse. Det gælder også personer med handicap. Grønland skal sørge for, at personer med handicap får den samme beskyttelse og har de samme rettigheder som alle andre.

Al diskrimination på grund af handicap skal forbydes. Grønland skal sikre, at personer med handicap kan leve uden at blive diskrimineret.

Grønland skal arbejde for, at personer med handicap får de samme muligheder som alle andre.

Artikel 6

Kvinder med handicap

Kvinder og piger, der har et handicap, bliver diskrimineret på mange forskellige måder. De kan blive diskrimineret mere end mænd med handicap. Grønland skal derfor sørge for, at kvinder og pigers menneskerettigheder bliver overholdt.

Fordi kvinder med handicap bliver diskrimineret på mange måder, skal Grønland specielt sørge for, at kvinder med handicap kan leve et frit, ligeværdigt og selvstændigt liv.

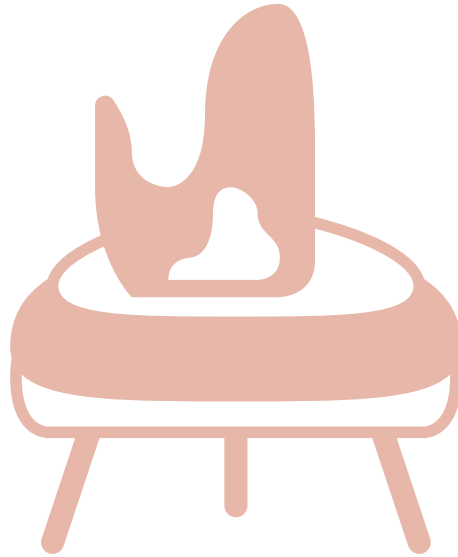
Artikel 7

Børn med handicap

Grønland skal sørge for, at børn med handicaps rettigheder bliver overholdt ligesom alle andre børns rettigheder.

Det, som er bedst for barnet, skal altid være det vigtigste. Det skal man tænke på, når man træffer beslutninger om et barn med handicap.

Børn med handicap har ret til at blive hørt, når der tages beslutninger, som påvirker deres liv. Ligesom alle andre børn. Grønland skal sørge for, at de får den rette hjælp til at sige deres mening.

Artikel 8

Oplysning

Grønland skal sørge for, at alle i samfundet får mere viden om personer med handicap og deres liv. Grønland skal modarbejde fordomme om personer med handicap og arbejde for, at alle i samfundet respekterer personer med handicap.

Det betyder for eksempel, at:

- Grønland skal arbejde for, at alle i samfundet forstår, at personer med handicap har mange evner, og at de kan arbejde og bidrage til samfundet.
- Grønland skal oplyse samfundet om de rettigheder, personer med handicap har. For eksempel ved at lære børn at personer med handicap skal respekteres, og at personer med handicap har rettigheder.
- Grønland skal opfordre radio, tv og aviser til at vise, at personer med handicap er en del af samfundet ligesom alle andre.
- Grønland skal sørge for, at alle skoler og uddannelser underviser eleverne om personer med handicap og deres rettigheder.

Det betyder konventionen

Det skal afspejles i medie billedet og i fakta- og fiktionshistorier, at en femtedel af befolkningen har et handicap. Medierne har et ansvar for at afspejle, hvordan samfundet rent faktisk ser ud. De har et ansvar for at fortælle historier på en måde, der bidrager til forståelse og viden fremfor stigma. Der er derfor behov for mere og bedre repræsentation af børn og voksne, der har en diagnose eller et handicap. Det gøres bedst ved at sætte mennesket først og inddrage dem, det handler om.

Artikel 9

Tilgængelighed

Personer med handicap har ret til et selvstændigt liv og til at deltage i samfundet ligesom alle andre. Derfor skal Grønland arbejde for at gøre hele samfundet mere tilgængeligt for personer med handicap.

Hvis noget er tilgængeligt, betyder det, at det er let at få adgang til.

Det betyder for eksempel:

- At Grønland skal arbejde for, at veje, kajanlæg, skibe, fly, busser og andre offentlige transportmidler, pladser, sygehuse, skoler, sportshaller og andre bygninger samt naturen er tilgængelige.
- At Grønland skal arbejde for, at information skal være tilgængelig.
- At Grønland skal arbejde for, at private firmaer gør deres tilbud tilgængelige. Det kan for eksempel betyde, at restauranter, hoteller og butikker har en rampe og et handicap-toilet.
- At Grønland skal undervise i tilgængelighed.
- At bygninger, som er åbne for alle, har skilte med punktskrift og skilte, der er letlæselige og letforståelige.
- At personer med handicap har ret til hjælp og støtte, så de kan besøge steder, som er åbne for alle.
- At personer med handicap har ret til hjælp og støtte til at få information.
- At ny teknologi bliver gjort tilgængelig for personer med handicap. Grønland skal også arbejde for, at ny teknologi kan fås hurtigt og at den er så billig som muligt.

Artikel 10

Alle har ret til at leve

Personer med handicap har ret til livet ligesom alle andre.

Det betyder for eksempel, at Grønland skal sørge for, at personer med handicap får den samme behandling i sundhedsvæsenet som alle andre personer.

Artikel 11

Alle skal hjælpes under krig og katastrofer

Grønland skal sørge for at beskytte personer med handicap i nødsituationer som krig og naturkatastrofer.

Det betyder konventionen:

Hvis der var personer med handicap i Uummannaq fjordene på tidspunktet for tsunamien i juni 2017, havde disse også ret til hjælp og beskyttelse ligesom alle andre.

Grønland skal faktisk være ekstra opmærksomme på personer med handicap i nødsituationer, fordi de ofte er mere udsatte.

Artikel 12

Alle er lige for loven

Personer med handicap har ret til at bestemme over deres eget liv og til at tage forpligtende beslutninger ligesom alle andre. De har også ret til at bestemme over deres egen økonomi.

Det betyder, at:

- Personer med handicap har ret til at eje og arve ejendom ligesom alle andre.
- Personer med handicap har ret til at bestemme over egne penge og til at låne penge ligesom alle andre.
- Ingen har ret til at tage hus, penge eller andre ejendele fra en person med handicap, fordi personen har et handicap.

Personer med handicap har ret til at få støtte til at tage vigtige beslutninger, hvis de har brug for det.

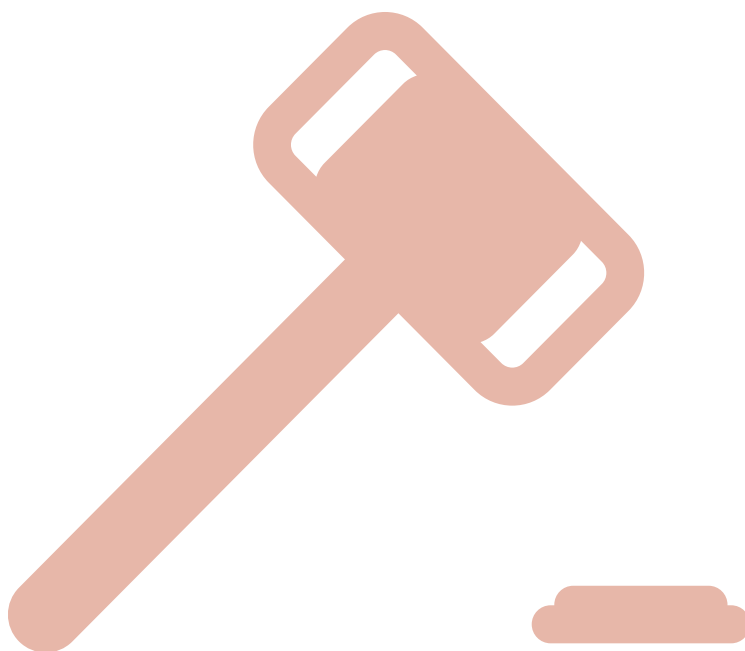
En person med handicap kan have brug for, at en anden træffer vigtige beslutninger om for eksempel økonomi. Hvis dette sker, skal personens rettigheder og ønsker altid respekteres. Grønland skal sikre personer med handicap mod misbrug af denne ordning. Ordningen skal foregå så kort tid som muligt. Der skal føres kontrol af denne ordning af en uafhængig myndighed.

Det betyder konventionen:

Hvis en person med handicap har brug for, at andre personer træffer beslutninger for personen, kan personen blive umyndiggjort. Når en person bliver umyndiggjort, er det fordi, andre mener, at personen ikke selv kan beslutte vigtige ting. Når en person bliver umyndiggjort, er det ligesom, hvis personen er under 18 år. Man mister retten til at bestemme over rigtig mange ting. Man kan blandt andet heller ikke afgive sin stemme til et valg eller stille op til valg.

Man skal altid undgå at umyndiggøre personer med handicap, hvis det overhovedet er muligt.

Artikel 13

Alle skal have adgang til domstolene

Personer med handicap har ret til at gå til domstolene og lægge en sag an – ligesom alle andre.

Personer med handicap har ret til at få hjælp, hvis de for eksempel skal deltage i en retssag.

Grønland skal uddanne personale, der arbejder indenfor retssystemet, så personalet forstår personer med handicap, deres behov og deres rettigheder. Personalet kan for eksempel være politibetjente eller advokater.

Det betyder konventionen:

Hvis en person med handicap har været udsat for en forbrydelse eller er mistænkt for at have begået en forbrydelse, så har han eller hun ligesom alle andre ret til at få vejledning og hjælp før, under og efter en retssag.

Artikel 14

Alle har ret til frihed og personlig sikkerhed

Personer med handicap har ret til frihed og personlig sikkerhed på lige fod med alle andre.

Personer med handicap kan ikke få begrænset deres frihed på grund af et handicap. Det betyder, at en person ikke kan blive sat i fængsel, bare fordi personen har et handicap.

Personer med handicap kan godt blive sat i fængsel. Men kun, hvis personen har overtrådt loven.

Hvis en person med handicap sidder i fængsel, skal menneskerettighederne og denne konvention overholdes.

Artikel 15

Alle har ret til at blive beskyttet mod tortur

Ingen mennesker må udsættes for tortur. Ingen må behandles eller straffes på en måde, som er grusom eller umenneskelig.

Ingen må være med i et medicinsk forsøg uden direkte at have sagt ja til det.

Grønland skal sørge for at vedtage love og regler, som beskytter personer med handicap imod disse ting.

Artikel 16

Alle har ret til at blive beskyttet mod vold og misbrug

Grønland skal sørge for, at der er love og regler, som beskytter personer med handicap mod udnyttelse, vold og misbrug i hjemmet og i samfundet.

Grønland skal forebygge udnyttelse, vold og misbrug af personer med handicap. For eksempel ved at uddanne familie og personale i, hvordan man kan undgå udnyttelse, misbrug og vold. De skal også lære, hvordan man melder det til myndighederne, hvis en person med handicap er udsat for udnyttelse, vold eller misbrug.

Grønland skal sørge for, at der er en uafhængig myndighed, som holder opsyn med, at personer med handicap ikke bliver udsat for udnyttelse, vold og misbrug på institutioner eller på andre tilbud.

Hvis en person med handicap er blevet udsat for udnyttelse, vold eller misbrug, skal Grønland sørge for, at personen får hjælp og støtte til at komme sig igen.

Kvinder og børn er mere udsatte over for vold og misbrug. Derfor skal Grønland være specielt opmærksomme på dem.

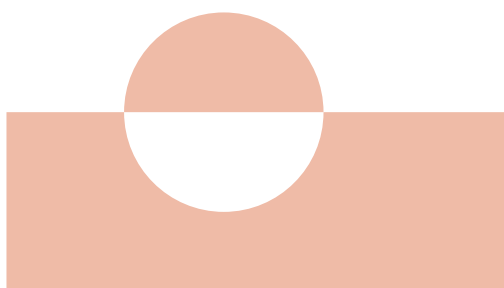
Vidste du, at...

Grønland har pligt til at passe ekstra meget på, at personer med handicap ikke bliver udsat for overgreb, fordi de er mere udsat end andre. Ud over uafhængige og uanmeldte tilsyn kan man styrke sikkerheden på f.eks. døgntilbud gennem forebyggende initiativer, klare procedurer samt undervisning og oplysning af personale, som selvfølgelig skal kunne forevise straffe- og børneattester. Mennesker med handicap, der har været udsat for seksuelle overgreb, skal have hurtig adgang til relevante traumetilbud.

Artikel 17

Alle har ret til at være sig selv

Personer med handicap har ret til selv at bestemme over deres egen krop og sind. Det skal alle mennesker respektere.

Artikel 18

Alle har ret til at færdes frit

Personer med handicap har ret til at færdes frit. De har ret til selv at vælge, hvor de lever og bor på lige fod med andre.

Personer med handicap har ret til at rejse væk fra et land også deres eget land. Man må ikke nægte personer med handicap at rejse tilbage til deres eget land på grund af et handicap.

Personer med handicap har ret til at have et pas og andre identitetspapirer. Personer med handicap har ret til at flytte til et andet land og blive statsborgere dér på lige fod med andre. Landet må ikke sige nej på grund af, at personen har et handicap.

Børn med handicap har ret til et navn, når de bliver født. De har også ret til at få statsborgerskab. Børn med handicap har ret til at kende og blive passet af deres forældre, hvis det er muligt.

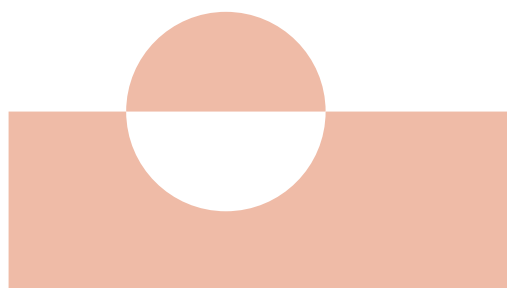
Artikel 19

Alle har ret til at leve et selvstændigt liv og til at være en del af samfundet

Personer med handicap har ret til at have de samme muligheder for at leve deres liv og være en del af samfundet som alle andre.

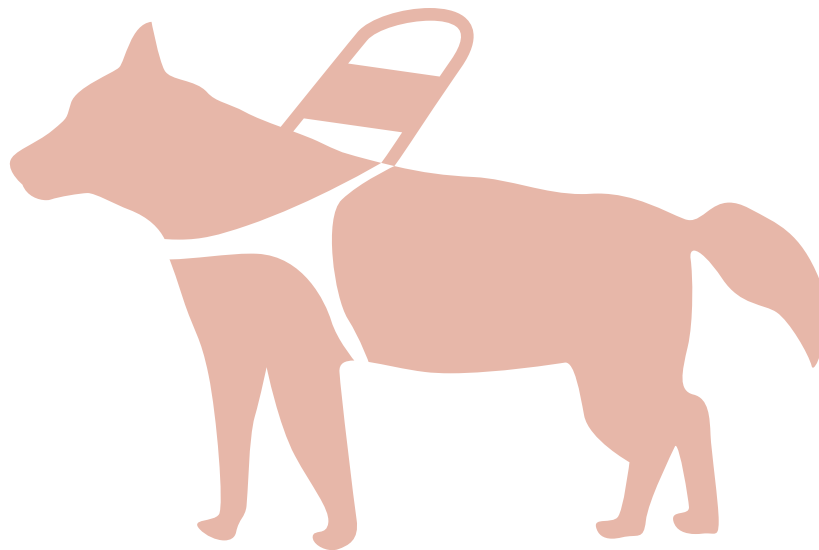
Det skal Grønland sørge for. Det betyder, at:

- Personer med handicap har ret til selv at bestemme, hvem de vil bo sammen med, og hvor de vil bo på lige fod med alle andre.
- Personer med handicap har ret til at få hjælp og støtte i deres hjem. De har også ret til at få hjælp til at være en del af samfundet.
- Grønland skal arbejde for, at personer med handicap kan bruge de samme tilbud, som andre personer kan.

Det betyder konventionen:

Myndighederne kan ikke bestemme, at personer skal bo på en speciel institution, fordi han eller hun har et handicap. Hvis en person med handicap vil bo i samme by som sin familie, skal myndighederne sørge for, at han eller hun kan få støtte og hjælp til at bo dér.

Artikel 20

Alle har ret til at kunne komme rundt

Personer med handicap skal have mulighed for at komme rundt i samfundet ligesom alle andre.

Det betyder, at:

- Grønland skal arbejde for, at det er let for personer med handicap at komme rundt. Personer med handicap skal have mulighed for selv at bestemme, hvordan de kommer rundt, og hvor de skal hen.
- Grønland skal arbejde for at gøre det let for personer at få hjælp til at komme rundt. Enten med hjælpemidler eller personlige hjælpere. Hjælpen skal være billig nok til, at alle har råd til at betale for den.
- Grønland skal arbejde for, at personer med handicap og deres hjælpere bliver undervist i, hvordan de kan komme rundt.
- Grønland skal opfordre private virksomheder til at udvikle nye og bedre hjælpemidler til personer med handicap.

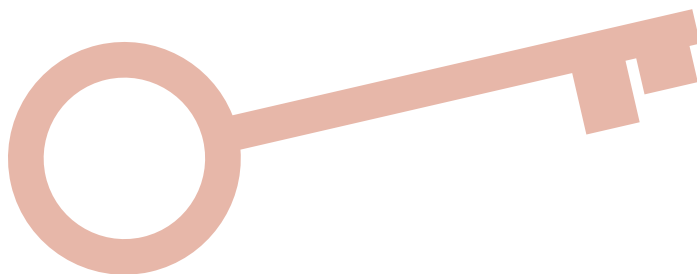
Artikel 21

Alle har ytringsfrihed og ret til at have adgang til information

Personer med handicap har ret til at sige og mene, hvad de vil ligesom alle andre. De har også ret til at få information på en måde, så de forstår den.

Det betyder, at:

- Grønland skal sørge for, at personer med handicap får den samme information som alle andre. Informationen skal gives på en måde, så personer med handicap kan forstå den for eksempel gennem punktskrift eller tegnsprog.
- Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan bruge tegnsprog, punktskrift eller andet, når de er i kontakt med en offentlig myndighed.
- Grønland skal opfordre private firmaer, tv, aviser og andre medier til at sørge for, at deres information er tilgængelig for personer med handicap.
- Grønland skal støtte brugen af tegnsprog.

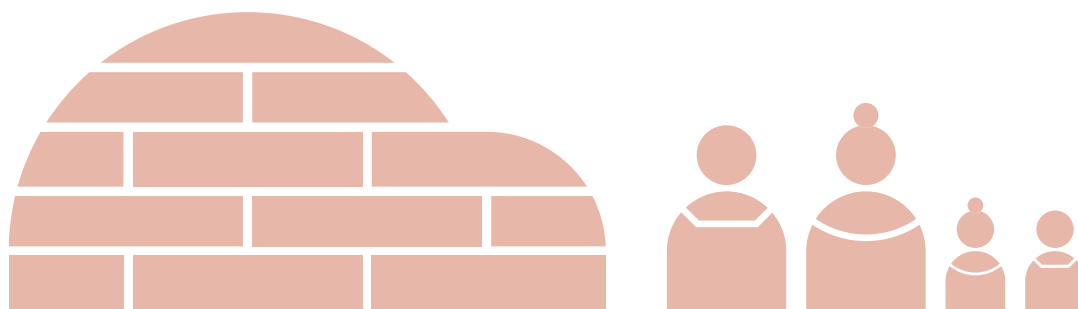

Artikel 22

Alle har ret til privatliv

Personer med handicap har ret til et privatliv ligesom alle andre personer. Det betyder for eksempel, at andre ikke må blande sig i personer med handicaps privatliv og familieliv. Ingen må åbne personer med handicaps breve eller lignende uden at have fået lov først.

Personlige oplysninger om personer med handicap må kun ses af personer, som har ret til at se dem. Personlige oplysninger er for eksempel éns personnummer.

Artikel 23

Alle har ret til en familie og et hjem

Personer med handicap har ret til at blive gift, være en del af en familie og få børn ligesom alle andre.

Det betyder, at:

- Personer med handicap har ret til selv at vælge, om de vil have børn, hvor mange børn de vil have, og hvornår de vil have børn.
- Personer med handicap må ikke blive steriliseret uden at have sagt ja til det.
- Forældre der har et handicap, har ret til at bo sammen med deres børn. De har ret til at få hjælp og støtte til at opdrage deres børn, hvis de har brug for det. Man skal altid gøre, hvad der er bedst for barnet.
- Børn med handicap har ret til familieliv ligesom alle andre. Derfor skal Grønland give information og støtte til familierne, så børn med handicap ikke bliver skjult, forladt eller givet væk på grund af deres handicap.
- Børn med handicap har ret til at bo sammen med deres forældre. Et barn må ikke skilles fra sine forældre, fordi han eller hun har et handicap, eller fordi forældrene har et handicap. Man skal altid gøre, hvad der er bedst for barnet.

Vidste du

At man kan have et handicap, selv om man ikke selv har en funktionsnedsættelse? Gennem associering (forbindelse) kan for eksempel en mor til et barn med handicap godt møde sociale barrierer. Hun kan blive forhindret i at blive anset som en god arbejdskraft – eller hun kan måske blive forbigået i forbindelse med et arrangement eller lignende. Fordi hun nogle gange skal på hospitalet med sit barn eller fordi barnets tarv kræver hendes tilstedeværelse. Så bliver man igennem associering også koblet til det at have et handicap.

Artikel 24

Alle har ret til uddannelse

Personer med handicap har samme ret til uddannelse som alle andre. Grønland skal sikre, at personer med handicap har samme mulighed som andre for at deltage i undervisning gennem hele livet.

Derfor skal Grønland sørge for, at landets uddannelser er tilgængelige for personer med handicap. Det betyder, at personer med handicap skal have mulighed for at deltage i undervisningen ligesom alle andre.

Det skal Grønland sørge for, at:

- Personer med handicap har ret til at udvikle sig og finde ud af, hvad de er gode til, så de kan finde en plads i samfundet.
- Personer med handicap skal have samme mulighed som andre for at udvikle det, de er gode til og for at finde en plads i samfundet.
- Personer med handicap skal som alle andre kunne leve i et frit samfund og være med i samfundet.
- Personer med handicap må ikke udelukkes fra en almindelig uddannelse, fordi han eller hun har et handicap.
- Børn med handicap har adgang til undervisning ligesom alle andre. Undervisningen er gratis.
- Personer med handicap har adgang til forskellige former for støtte, så de får mest muligt ud af undervisningen.
- Der skal være undervisning i punktskrift og andre måder at kommunikere på.
- Der skal være undervisning i tegnsprog.
- I undervisningen skal lærerne bruge de måder at kommunikere på, der er bedst for eleven. Det kan for eksempel være tegnsprog.
- Grønland skal sikre, at lærerne har de rigtige færdigheder til at undervise børn med handicap og særlige behov.

Vidste du, at...

En nødvendige forudsætning for, at personer med handicap får en uddannelse er, at der tilbydes en god undervisning i folkeskolen, hvor de mødes af veluddannede og kompetente lærere med viden om deres særlige behov. Ingen eller for dårlig skolegang betyder, at det kan være svært, måske umuligt for børn med handicap at uddanne sig.

Artikel 25

Alle har ret til sundhed

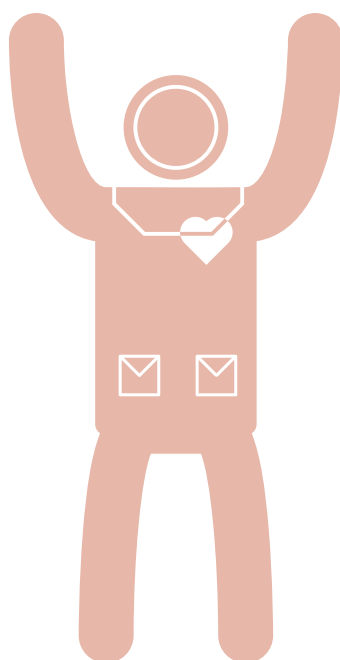
Personer med handicap har ret til at gå til lægen, komme på hospitalet og modtage andre sundhedsydelser ligesom alle andre. Personer med handicap må ikke blive nægtet behandling på grund af deres handicap.

Personer med handicap har ret til at få de sundhedsydelser, de har behov for på grund af deres handicap. Personer med handicap har også ret til at få sundhedsydelser, som forebygger nye handicap. Grønland skal arbejde for, at sundhedsydelserne gives tæt på personens hjem.

Personer med handicap har ret til at blive behandlet med respekt af de ansatte i sundhedsvæsenet ligesom alle andre. Ansatte i sundhedsvæsenet kan være sygeplejersker, hjemmehjælpere og læger. Grønland skal arbejde for, at ansatte i sundhedsvæsenet har viden om personer med handicaps rettigheder og behov.

Personer med handicap har ret til selv at bestemme, om de vil modtage en sundhedsydelse.

Personer med handicap må ikke nægtes en sygeforsikring, livsforsikring eller en sundhedsydelse på grund af deres handicap.

Vidste du, at...

Personer med handicap oftere end andre ikke sikres de rigtige sundhedstilbud. At der oftere ikke undersøges og lyttes til mennesker med handicap i sundhedsvæsenet.

Artikel 26

Alle har ret til hjælp til at klare sig selv

Grønland skal sørge for, at personer med handicap får hjælp og støtte til at klare sig selv så meget som muligt. Personer med handicap har ret til at få støtte og hjælp til at være med i samfundet og til at leve så uafhængigt af andre mennesker, som det er muligt.

Denne ret gælder sundhed, beskæftigelse, uddannelse og det sociale område. På disse områder har personer med handicap ret til at få ekstra hjælp i en periode, så de kan klare sig selv mest muligt bagefter.

Det betyder, at Grønland skal arbejde for:

- At personer med handicap skal have undersøgt og gjort klart, hvad deres behov er, og hvad de er gode til. Det skal ske så tidligt som muligt.
- At personer med handicap har ret til at få støtte og hjælp, så de kan være med i samfundet ligesom alle andre. Denne hjælp skal være så tæt på personens hjem som muligt. Personer med handicap må selv bestemme, om de vil have hjælp.
- At støttepersoner, og andre der arbejder med personer med handicap, bliver uddannet i, hvordan de hjælper på bedst mulig måde.
- At fremme udviklingen og viden om hjælpemidler, som gør det lettere for personer med handicap at klare sig selv.

Vidste du, at...

Tidlig og rigtig indsats med træning, støtte og stimulering kan være afgørende for, hvor godt personer med handicap klarer sig videre i livet?

I 2018 åbnede Pissassarfik. Pissassarfik er et landsdækkende handicapcenter. Pissassarfik tilbyder faglig vejledning, rådgivning, undervisning, terapi og træning i forhold til næsten alle former for handicap.

Kommunen skal godkende, at man kommer til Pissassarfik.
Det kan man søge om hos sin sagsbehandler.

Artikel 27

Alle har ret til et arbejde

Personer med handicap har ret til et arbejde ligesom alle andre. Arbejdsmarkedet skal være tilgængeligt for personer med handicap. Arbejdsmiljøet skal være godt. Det betyder, at alle skal behandles med respekt.

Grønland skal sørge for, at personer med handicap ikke bliver diskrimineret på arbejdsmarkedet på grund af deres handicap. Det gælder for eksempel i forhold til ansættelse og forfremmelse.

Personer med handicap har ret til at få den samme løn og arbejde på samme vilkår som alle andre. De har også ret til at være med i en fagforening.

Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan komme i arbejde, og at de kan beholde deres arbejde både i offentlige virksomheder og i private virksomheder.

Grønland skal sørge for at ansætte personer med handicap.

Grønland skal sikre, at der er arbejdspladser, som er tilpasset personer med handicaps behov, hvis det ikke er meget dyrt.

Grønland skal arbejde for, at der er arbejdspladser for personer med handicap i private virksomheder. Det kan for eksempel være ved, at virksomhederne får særlige fordele, hvis de ansætter personer med handicap.

Personer med handicap har ret til at få vejledning om uddannelse, efteruddannelse og jobsøgning ligesom alle andre.

Ingen må tvinge personer med handicap til at arbejde.

Vidste du, at...

Arbejdsgivere kan søge viden om handicap og job, inklusion og tilgængelighed hos blandt andre Tilioq og kommunerne.

Artikel 28

Alle har ret til et trygt liv og en tilstrækkelig levestandard

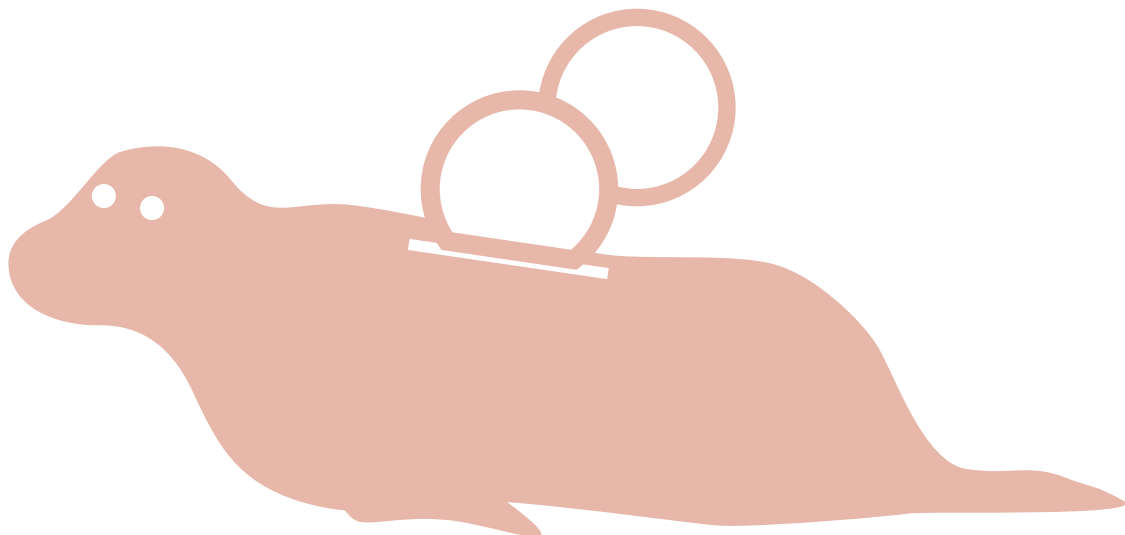
Personer med handicap har ret til mad, tøj og til at have et sted at bo.

Personer med handicap har ret til at få mulighed for at prøve at forbedre deres liv ligesom alle andre. De må ikke blive diskrimineret, når de prøver at forbedre deres liv.

Personer med handicap har ret til at leve trygt. Hvis personer med handicap lever i fattigdom, har de ret til hjælp. Det betyder, at Grønland skal betale for hjælpemidler og for den støtte og pleje, de har brug for.

Personer med handicap har ret til at bo i boliger, der er økonomisk støttet af det offentlige.

Personer med handicap har ret til at få pension som alle andre.

Artikel 29

Alle har ret til at være med i politik

Personer med handicap har ret til at deltage i det politiske liv ligesom alle andre. Det skal Grønland sørge for.

Personer med handicap har ret til at stemme frit til alle valg. Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan komme ind de steder, hvor der stemmes. Der skal være information om valget, som er let at forstå. Personer med handicap har ret til at få hjælp til at stemme af en person, som de selv vælger.

Personer med handicap har ret til at stille op til valg. Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan deltage på lige vilkår som alle andre, hvis de bliver valgt ind. Det betyder for eksempel, at personer med handicap har ret til hjælpemidler, hvis de har brug for det i deres politiske arbejde.

Personer med handicap har ret til at være med i foreninger og politiske partier.

Personer med handicap har også ret til at starte nye handicapforeninger og melde sig ind i de handicapforeninger, som findes.

Gennem foreningerne har de ret til at arbejde for at forbedre personer med handicaps vilkår lokalt, regionalt, nationalt og internationalt.

Vidste du, at...

At Grønland har en række foreninger for personer med handicap og deres pårørende. De er med til at fremme forhold for mennesker med handicap med andre personer.

At Grønlands første paraplyorganisation på handicapområdet stiftet i 2018. Paraplyorganisationen, NIIK – Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat består på nuværende tidspunkt af fire ud af de i alt fem landsdækkende organisationer, nærmere bestemt Inooqat – Forældreforening for udviklingshæmmede, Landsforeningen Autisme-kreds Grønland, KTK – Døveforeningen og ISI – Foreningen for blinde og svagsynede.

Du kan finde en liste over foreninger og kontakt information på og.Niik.gl og Tilioq.gl

Artikel 30

Alle har ret til at være med i idræt, kultur- og fritidslivet

Personer med handicap har ret til at kunne deltage i kulturelle begivenheder og aktiviteter ligesom alle andre. Grønland skal derfor arbejde for:

- At bøger er tilgængelige for personer med handicap.
- At tv, film og teater og andre kulturelle aktiviteter er tilgængelige.
- At personer med handicap kan komme ind på museer, i biografteater, biblioteker, steder for turister og andre steder, som har kulturel betydning.

Grønland skal sørge for at gøre det muligt for personer med handicap at være kreative og skabe kunst. Ikke kun for deres egen skyld, men til glæde for hele samfundet.

Grønland skal anerkende og støtte de særlige kulturer og sprog, personer med handicap kan være en del af. Det betyder, at Grønland blandt andet skal støtte og anerkende tegnsprog og døvekultur.

Personer med handicap har ret til at kunne dyrke idræt og være med i andre fritidsaktiviteter.

Det betyder, at Grønland skal arbejde for:

- At personer med handicap har mulighed for at være med i almindelige idrætsaktiviteter på alle niveauer.
- At personer med handicap har mulighed for at starte og være med i idrætsaktiviteter og andre fritidstilbud, som er lavet specielt til personer med handicap.
- At personer med handicap kan komme ind i fritidsområder, for eksempel sportshaller, strande, fjorde og fodboldbaner og i naturen.
- Det er specielt vigtigt, at børn med handicap kan komme ind, lege og være med i idræts- og fritidsaktiviteter ligesom alle andre børn, blandt andet i skolen.

Vidste du, at...

Personer med handicap har samme behov for at være en del af samfundet og kunne deltage i fx idrætslivet. Det kan ske med hjælp, tilpasninger eller ordninger som "klub i klubben" som for eksempel NÛK Håndbold Starz.

Artikel 31 til 50

Samarbejde mellem lande

Grønland skal samarbejde med andre lande for at sørge for, at konventionens mål bliver til virkelighed.

Grønland skal også samarbejde med organisationer i andre lande. De skal sørge for at samarbejde med handicaporganisationer, hvis det er muligt.

Samarbejdet med andre lande kan for eksempel handle om at:

- Udvekslingsprogrammer er tilgængelige for personer med handicap.
- Landene lærer af hinandens erfaringer.
- Landene udveksler forskning og teknisk viden.
- Landene hjælper hinanden økonomisk.

Kontrol med at konventionen gennemføres

Grønland skal sørge for, at personer med handicap får de rettigheder, som konventionen giver dem. Grønland skal derfor sørge for, at der er en organisation eller en gruppe, som holder øje med, om konventionen bliver gennemført.

Foreninger og organisationer i landet skal også være med til, at holde øje med, om konventionen bliver gennemført. Det er specielt vigtigt, at personer med handicap er med til, at holde øje med, om konventionen bliver gennemført.

Komiteen for rettigheder for personer med handicap

FN har oprettet en særlig komité for rettigheder for personer med handicap. Det er en gruppe af mennesker, som er valgt til at holde øje med, at konventionen bliver overholdt i alle de lande, hvor konventionen er vedtaget.

Komiteen skal have medlemmer fra flere forskellige lande. Der skal være personer med handicap med i komiteen.

Hvert fjerde år skal alle lande sende en rapport til komiteen. I rapporten skal landene forklare, hvordan de arbejder for at gennemføre handicapkonventionen, og hvor langt de er kommet med arbejdet.

Komiteen skal læse alle rapporter og give gode råd og forslag til landene om, hvordan de kan komme længere med deres arbejde for at gennemføre handicapkonventionen.

Konventionen skal kunne læses og forstås af alle

Der skal findes tilgængelige udgaver af handicapkonventionen. Det kan være en letlæselig udgave eller en udgave i blindskrift.

Handicaptilgængelig konventionen i Grønland

Handicapkonventionen er blevet oversat til en række forskellige handicapvenlige formater, som kan findes på Tilioqs hjemmeside Tilioq.gl

- Konventionen kan læses i en version på let grønlandsk og findes også elektronisk på tilioq.gl (pdf)
- Konventionen er beskrevet på tegnsprog i en film, som kan ses på Youtube med link fra Tilioq.gl
- Handicappedes rettigheder er beskrevet i fem videoer med undertekster, som kan ses på Youtube og findes via Tilioq.gl